

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Bakalářské práce

2018

Iveta Ludvíková

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

**Zájem žákyň základních škol
o učební obor dámská krejčová a švadlena**

Bakalářské práce

Autor: Iveta Ludvíková
Studijní program: 7505 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství praktického vyučování
Vedoucí práce: Mgr. Irena Loudová, Ph.D.

2018

Hradec Králové

Zadání bakalářské práce

Autor:	Iveta Ludvíková
Studium:	P15K0281
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Učitelství praktického vyučování
Název bakalářské práce:	Zájem žákyň základních škol o učební obor dámská krejčová a švadlena
Název bakalářské práce AJ:	The interest female pupils of primary schools for apprenticeship dressmakers

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá problematikou tradic, perspektivou učebního oboru dámská krejčová a švadlena a učňovského školství v Královéhradeckém kraji. Součástí práce bude realizované šetření, jehož cílem je zjistit zájem u vycházejících žáků základní školy o případný učňovský obor. Výstupem z práce bude načrtnutí perspektiv daného oboru v nejbližším období.

BAJTOŠ, J. Didaktika odborného výcviku pre majstrov odbornej výchovy. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2000. 161 s. ISBN 80-88885-86-8. KVAPILOVÁ, S. Didaktika pro učitele praktického vyučování a mistry odborného výcviku. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1420-1. MAŇÁK, J. Tomáš Janík a Vlastimil ŠVEC. Kurikulum v současné škole. 1. vyd. Brno: Paido, 2008. Pedagogický výzkum v teorii a v praxi. ISBN 978-80-7315-175-1. ŠTVERÁK, V. Stručné dějiny pedagogiky. Praha: SPN, 1983. 380 s. VINTR, J. Úvod do didaktiky odborného výcviku. Vyd. 2. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7040-689-5. VÁGNEROVÁ M., Vývojová psychologie. Praha : Portál, 2000, ISBN 80-7178-308-0.

Garantující pracoviště: Katedra pedagogiky a psychologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Irena Loudová, Ph.D.

Oponent: PhDr. Eva Švarcová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 11.2.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucí bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 15. 4. 2018

Poděkování

Děkuji Mgr. Ireně Loudové, Ph.D., vedoucí mé bakalářské práce, za profesionální přístup, podnětné připomínky a trvalou vstřícnost a ochotu. Dále bych ráda poděkovala své rodině za podporu a pochopení.

Anotace

LUDVÍKOVÁ, Iveta. *Zájem žákyň základních škol o učební obor dámská krejčová a švadlena*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018, 43 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá problematikou tradic, perspektivou učebního oboru dámská krejčová a švadlena a učňovského školství v Královéhradeckém kraji. Součástí práce bude realizované šetření, jehož cílem je zjistit zájem u právě vycházejících žákyň základní školy o učňovský obor dámská krejčová a švadlena. Výstupem z bakalářské práce bude načrtnutí perspektiv daného oboru v nejbližším období.

Klíčová slova: učňovské školství, učební obory, dámská krejčová, švadlena

Anotation

LUDVÍKOVÁ, Iveta. *The interest female pupils of primary schools for apprenticeship dress makers*. Hradec Králové: Faculty of Education at University of Hradec Králové, 2018, 43 p. Bachelor thesis.

The bachelor thesis deals with the current interest in the field of study of dressmaker and seamstress and the perspective of given apprenticeship education in the Hradec Králové Region. The part of this work is the survey which aims to find out the interest of the elementary pupils school of the apprenticeship of the ladies tailor and seamstress. The output of the bachelor thesis is to outline the perspectives of the field in the nearest period.

Key words: interest, apprenticeship, pupils, elementary school, perspective

Obsah

Úvod	9
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 Představa o budoucím povolání z hlediska psychologie	12
2 Faktory ovlivňující volbu povolání	14
3 Opory při volbě povolání na úrovni základní školy	19
PRAKTICKÁ ČÁST	21
4 Formulace problému, vymezení cíle a stanovení výzkumných otázek	21
4.1 Volba metod šetření, charakteristika zkoumaného vzorku a postup řešení	22
4.1.1 Volba metod pro sběr dat.....	23
4.1.2 Osnova strukturovaného rozhovoru s výchovnými poradci na základních školách	25
4.2 Charakteristika zkoumaného vzorku	26
4.3 Postup řešení	26
4.3.1 Realizace předvýzkumu.....	27
5 Shrnutí výsledků výzkumného šetření.....	35
Použitá literatura:.....	40
Internetové zdroje:.....	41
Seznam příloh:.....	42
Seznam tabulek a grafů:	43

Úvod

Na konci povinné školní docházky řeší každý žák, potažmo i rodiče, kam po jejím ukončení. Naprostá většina žáků 9. ročníků pokračuje na některou ze středních škol a jen nepatrné procento odchází přímo do praxe. Motivy mohou být různé. Také do volby budoucího povolání se v mnoha ohledech promítají „nenaplněné“ ambice rodičů, které mají přece jen konečné slovo při rozhodování. Děti v tomto období mají také velmi zkruslené představy o obsahu profese, nedokáží si představit, že škola je jen pravidelná školní docházka, která časem přejde do povinnosti chodit do práce. Proto je důležité si zvolit takovou profesi, která bude dotyčného naplňovat.

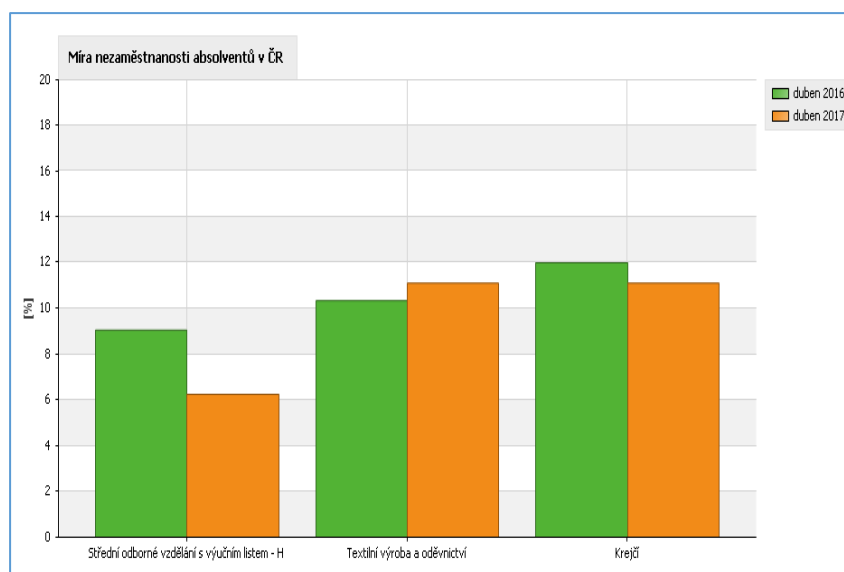
Vhled do historie šití

Šití je jedna z nejstarších lidských technik a vyskytuje se patrně už v paleolitu. Užívaly se kostěné jehly a místo nití zvířecí šlachy, žíly nebo rostlinné materiály. Velký rozvoj šití začíná teprve s vynálezem předení a tkání, zhruba od 4. tisíciletí př. n. l. Na vynálezu strojního šití se podílela celá řada vynálezců, jako Thomas Saint (1790), Josef Madersperger (1814), Barthélémy Thimmonier (1833) nebo Elias Howe (1845). Šití je prastará technika spojování kusů látky, kůže, kožešiny, plastiku atd. pomocí stehů. Spojení je velmi pevné a přitom se dá zase zrušit (rozpárat). *Ruční steh* vzniká provlečením jehly s nití z jedné strany na druhou, *strojní steh* nejčastěji vázáním (prohozením) spodní a svrchní nitě.

Šití se používá v krejčovství, v obuvnictví, brašnářství, knihařství a v dalších řemeslech, kde se dnes většinou šije strojem. Ruční šití se stále používá v chirurgii a při náročné řemeslné práci. Souvislá řada stehů tvoří *šev*. V dalším vývoji rostl jednak výkon šicích strojů, jednak možnosti jejich automatického řízení, včetně použití počítačů. (<https://cs.wikipedia.org/wiki/>)

Jak je z uvedeného stručného historického exkurzu zjevné, šití patří mezi činnosti, které provázejí lidstvo od jeho počátků do dnešní doby. Dnes se stává oděv prostředkem k vyjádření svých emocí, estetického vnímání. Stejně tak oděv vyjadřuje i určité společenské postavení (např. tzv. dresscode). V nedávné minulosti se celá odvětví orientovala na oděvní výrobu, zakázkové krejčovství (např. VKUS) apod.

Po roce 1989 se výrazně omezila domácí produkce textilního a následně také oděvního průmyslu, čímž přirozeně nastal pokles a také byla omezena profesionální příprava odborných pracovníků. Byly zavřeny četné podniky, které patřily v našem regionu k tradičním výrobcům, přičemž následně došlo na základě globalizace světové ekonomiky k výraznému proniknutí zahraničních oděvních produktů na náš trh. Jedná se zejména o produkci zboží z Asie, které je v našem prostředí prodáváno nejen prodejci z dané destinace, ale toto zboží se objevuje i v kamenných obchodech. Tím dochází k nastolení celé řady otázek, zda výše uvedené učební obory mají v současné době naději na „přežití“ nebo mohou očekávat zánik.

Graf č. 1 Míra nezaměstnanosti absolventů vybraných oborů

Zdroje:

<http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-1-02/Nezamestnanost-absolventu-podle-oboru-vzdelani?Oblast=1&so=31&o=1> (citováno 8. 10. 2017)

<http://www.infoabsolvent.cz/Data/Temp/dnc-382ea899-72ed-41c5-ba5d-c345bc6f3ca2.gif> (citováno 8. 10. 2017)

Poznámka: graf je převzat z výše uvedených zdrojů.

Jak již bylo (a bude) ještě zdůrazněno, míra nezaměstnanosti v České republice (dále jen ČR) zatím permanentně klesá. To znamená, že uvedená čísla o nezaměstnanosti se mohla výrazně změnit v průběhu roku, zvláště pak před letní sezónní potřebou brigádníků. V absolutním i procentuálním vyjádření údaje zachycuje následující tabulka č. 1.

Tab. č. 1 Míra nezaměstnanosti absolventů vybraných oborů

kategorie vzdělání	duben 2016			duben 2017		
	a	b	c	a	b	c
SOV	20 261	1 835	9,10%	18 787	1 174	6,20%
TVO	29	3	10,3%	27	3	11,10%
krejčí	25	3	12,00%	27	3	11,10%

Legenda:

a) Počet absolventů

b) Počet nezaměstnaných absolventů

c) Míra nezaměstnanosti absolventů

SOV - Střední odborné vzdělání s výučním listem

TVO - Textilní výroba a oděvnictví

Zdroj:

<http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-1-02/Nezamestnanost-absolventu-podle-oboru-vzdelani?Oblast=1&so=31&o=1> (citováno 8. 10. 2017)

<http://www.infoabsolvent.cz/Data/Temp/dnc-382ea899-72ed-41c5-ba5d-c345bc6f3ca2.gif> (citováno 8. 10. 2017)

Ve vztahu k učebním oborům se také ve 20. století formovala odborná pedagogická sféra, a to zejména v oblasti odborného školství. Pro jednotlivé učební obory se zpracovávaly učebnice. To znamená, že o konkrétní učební obory byl velký pedagogicko – didaktický zájem, který se projevoval např. nejen přípravou odpovídajících odborníků po stránce pedagogicko – didaktické, ale na pomoc přicházely i odpovídající učební opory v podobě učebnic. Současný pokles učebních oborů kopíruje celospolečenský nezájem dospívajících o učební obory, což do jisté míry ovlivňuje i počet středních odborných škol a ve své podstatě i počty nekvalifikovaných pracovníků na trhu práce. Doprovodným jevem je také nezaměstnanost. ČR se řadí mezi země s nejnižší nezaměstnaností v rámci EU vůbec, stejně tak jako permanentní poptávka po volných pracovních silách, jsou sice optimistické, ale stále nedochází k uspokojení ani v oblasti oděvního průmyslu.

Předložená bakalářská práce se zabývá problematikou tradic, perspektivou učebního oboru dámská krejčová a švadlena a učňovského školství v Královéhradeckém kraji. Součástí práce bude realizované šetření, jehož cílem je zjistit zájem právě u vycházejících žákyň základní školy o učňovský obor dámská krejčová a švadlena. Výstupem z práce bude načrtnutí perspektiv daného oboru v nejbližším období.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Představa o budoucím povolání z hlediska psychologie

Volba k povolání se odehrává v období puberty. Období puberty trvá asi od 11 do 15 let a končí pohlavní dospělostí. S pubertálními změnami se musí dospívající jedinec vyrovnat i z hlediska svého sebeobrazu a sebepojetí. Po stránce psychické je pro pubertu typická nevyzrálost postojů, potřeba společenského kontaktu s vrstevníky, změna v sebepojetí (vlastní já se stává hodnotou i problémem). Původně zrcadlové já se stává autonomnějším. Místo rodičů mají vliv na sebehodnocení vrstevníci. Dochází k odklonu od dosavadních autorit a osvědčuje se zdůvodněný výchovný přístup ze strany dospělých.

V tomto období je mimořádně důležitý:

- správný výběr povolání, respektive studia,
- děti se učí skupinové identitě,
- vztahy a komunikace s vrstevníky jsou pro ně klíčové,
- nedostatek zkušeností bývá příčinou častých konfliktů neúspěchů a zklamání v tomto vývojovém období.

Puberta je právem považovaná za nejbouřlivější životní etapu člověka, což jistě mohou potvrdit vychovatelé a učitelé. (Kohoutek, 2008, s. 98, s. 100)

Jak uvádí Kohoutek (2008, s. 109, s. 111), že „k nejvýznamnějším životním rozhodnutím člověka patří volba povolání. Práce zaujímá značnou část denního života dospělého člověka, a proto jednou z hlavních podmínek šťastného života je, aby byl člověk spokojen ve svém povolání. Nesprávná volba povolání vede často k nespokojenosti, která se pak přenáší i do dalších oblastí života člověka. Volí-li si mladý člověk povolání, činí tím svůj definitivní krok do světa dospělých. Jak z hlediska společenského, tak i z hlediska osobního je důležité, aby tento krok byl správný. Riziko nesprávné volby povolání nelze zcela vyloučit, ale lze je podstatně snížit odbornou poradou, hlavně psychologickou a lékařskou.

Jestliže je správná volba povolání významná u zdravých jedinců, kteří mají širší a všestrannější možnosti a podmínky, je tím důležitější u mladistvých, jejichž zdravotní stav

je narušen. Někdy se má za to, že by se dítě mělo již od malička zaměřit na povolání, o které projevilo zájem, nebo které považují rodiče za výhodné. Příliš časná volba povolání však není žádoucí, znamená jistě omezení zájmů dítěte, jež se ostatně často mění. Čím je dítě mladší, tím nesnadněji lze také odhadnout, zda má skutečně předpoklady pro úspěch v určitém povolání.“

Překážkou správné volby povolání mohou být i jiné okolnosti:

- atraktivnost toho, co je vzdálené a neznámé,
- iluze o určité práci (např. duševní),
- touha po rychlém materiálním zabezpečení,
- naopak přesvědčení, že lze dosáhnout všeho, jen když se těžce pracuje,
- tendence zvolit si co nejlehčí povolání vzhledem k případným tělesným nebo zdravotní nedostatkům,
- nebo naopak tendence kompenzovat svůj případný tělesný defekt volbou až příliš obtížného povolání,
- co nejdříve získat ekonomickou nezávislost.

Riziko nesprávné volby povolání zvyšuje fakt, že většina lidí se začíná připravovat na budoucí povolání v počátcích dospívání, kdy je člověk zmítán množstvím duševních hnutí a citů, které jsou často v rozporu a o nichž mladistvý sám neví, jak dalece patří k jádru jeho osobnosti. Zde je také kořen časté zájmové inverze mladých lidí i častých inverzí jejich postojů k okolí. S postupujícím věkem jsou změny v profesionálních zájmech i sociálních postojích méně časté a méně radikální. Zájmová, respektive profesionální stálost nemusí však být vždy ukazatelem zralosti osobnosti nebo vysoké inteligence.

Mladiství by si měli volit povolání až v době, kdy je většina z nich pro volbu zralá. Nezralost, respektive pouze částečná zralost pro volbu povolání je jednou z příčin lability směru a intenzity zájmu o určité povolání. Při volbě povolání musí mládež zaujmout realistické stanovisko, má-li najít své pravé místo v profesním životě. Nesmí se dát vést nahodilostmi nebo povrchními sny a touhami. Z toho vyplývá mimořádná důležitost při volbě povolání.

2 Faktory ovlivňující volbu povolání

Plně lze souhlasit s Kohoutkem (2008, s. 103–105), že „volba studia a povolání patří k nejvýznamnějším životním rozhodnutím člověka, jelikož pracovní aktivita ho provází po většinu aktivního života. Osobní pohoda člověka závisí i na tom, jak je člověk spokojen ve svém povolání.

Někdy se při volbě povolání radí hůře lidem tělesně zdravým (zde jsou možnosti volby rozsáhlejší) než lidem s určitým tělesným (případně zdravotním) a třeba i duševním handicapem, který vlastně působí jako usměrňující faktor. “ Dospívající jedinec v prostředí základní školy si teprve hledá své „místo“ ve společnosti. Do složitého období sebehledání přichází ještě celá řada osobních problémů, jako například vztah k opačnému pohlaví, první lásky, názorové konflikty s rodiči apod. Navíc se zde do popředí prodírá nutnost rozhodnutí o své profesní dráze, které se může ukázat v dalším časovém horizontu mnohdy jako chybné rozhodnutí. Jak uvádí Kohoutek (2008, s. 104), „Riziko nesprávné volby povolání zvyšuje fakt, že většina lidí se začíná připravovat na budoucí povolání v počátcích dospívání, kdy je člověk zmitán množstvím duševních hnutí a citů, které jsou často v rozporu a o nichž mladistvý sám neví, jak dalece patří k jádru jeho osobnosti. Zde je také kořen časté zájmové inverze mladých lidí i častých inverzí jejich postojů k okolí.“ Tentýž autor poukazuje na malou zralost při volbě svého povolání. Většina dospívajících není ještě dostatečně mentálně a sociálně zralá. Mnohdy se do samotného rozhodování projektují názory a celoživotní zkušenosti rodičů. Ve své podstatě se jedná o určení zralosti.

„Zralost je takový stupeň rozvoje osobnosti:

kdy je člověk schopen zvolit si povolání s ohledem na své osobní možnosti;

který zaručuje alespoň minimální úspěch v odborném výcviku;

kdy je ambice člověka přizpůsobit se svému povolání stálá.

Nezralost, respektive pouze částečná zralost pro volbu povolání je jednou z příčin lability směru i intenzity zájmu o určité povolání. “ (Kohoutek, 2008, s. 103–105)

Právě zmiňovaná zralost, případně, jak uvádí výše uvedený autor, nezralost při výběru budoucí profesní dráhy podléhá, podle mého soudu, celé řadě faktorů, které nemohou sami dospívající, stejně tak jako i jejich rodiče zcela objektivně posoudit.

Promítá se sem vliv aktuálních názorů ve společnosti. Konkrétně u daného oboru převládá názor, že nebude zapotřebí profesně připravených švadlen a dámských krejčovských. Důvod takového názoru spočívá v tom, že zde bude silný přebytek oděvů a součástí oděvů z východu, zejména pak z Asie. To znamená, že bude velmi těžké prosadit se na trhu práce, např. jako podnikatel v oboru šití. Druhým důvodem určité nezralosti může být absence vize celoživotní profese. To znamená, že dospívající nepředpokládají, že se danou profesí budou „živit“ po celý život. Třetím důvodem je (ostatně to následně potvrdilo i šetření), že naprostá většina si klade za cíl dosáhnout maturitního vzdělání a dostat se do nějaké jiné profese, jako např. číšnice, kuchařka, případně do oblasti cestovního ruchu. Tyto představy povětšinou vnucují dospívajícím dětem především rodiče. Na druhou stranu, ani samotné děti, které si zvolily povolání z vlastního zájmu, nemají a ani vzhledem k svému věku mít nemohou vždy odpovídající reálné představy o svém budoucím povolání. Jedná se o absenci odpovídající informovanosti v prostředí školy.

„U mládeže by bylo třeba zaměřit se na problém anticipace možných deziluzí a neúspěchů a včasný nácvik jejich překonávání. Již na základních školách by měly být mírněny naivní romantické naděje žáků, pokud jde o budoucí povolání. Žáci by měli být co nejvíce seznamováni s náplní pracovních činností také formou exkurzí.

Zralost sebehodnocení a sebevýchovy, schopnost racionální volby a přehled o daných možnostech a požadavcích jednotlivých oborů však nacházíme u mládeže až ke konci dospívání, kdy představy o povolání ztrácejí iluzionistické rysy a roste schopnost vyrovnat se realisticky se světem, kdy postoje vůči prostředí přestávají být extrémisticky a radikalisticky kritické, kdy je již možná objektivní diskuse, kdy se zájmy stabilizují (objevuje se již tzv. láska k věci) a kdy začíná být volní aktivita mladých lidí cílevědomá a důsledná a mladý člověk se nedá již tak snadno odradit překážkami a obtížemi.“ (Kohoutek, 2008, s, 103–105),

*Zkoumáme-li profesní přání u 14-15letých, shledáme zde **dvojí význačný rys:***

1. První je, že jsou často tato přání a nereálná, fantazijní. Stává se, že mezi druhy povolání, jež si chlapci nejčastěji volí, není ani jedno běžné „obyčejné“.

Děvčata jsou patrně realističtější.

2. Jiným nápadným rysem v profesních tužbách mládeže je, že bere v úvahu jen omezený počet povolání. Většina mladých lidí si vybírá z množství asi 10-15 druhů povolání, zatímco skutečný počet povolání je nepoměrně vyšší.

V různých společenských skupinách mohou být v současné době různá módní povolání. Čím je mládež lépe přizpůsobena, tím méně podléhá naivně fantazijnímu pohledu, tím je při volbě povolání realističtější. Nereálné profesní plány mají často formu kompenzace.

Mladistvý chce být někým, kdo je ve svém prostředí považován za důležitého a váženého. Významnou úlohu zde hraje okolí, především sny rodičů o budoucnosti dítěte. Rodiče většinou touží po tom, aby dítě dosáhlo lepšího postavení, než měli oni.

V raném dospívání je silným motivem při volbě povolání také touha pomáhat jiným. Pomoc jiným zvyšuje či posiluje jejich pocit vlastní hodnoty. U děvčat je touha pomoci silnější a patrně se jí také děvčata při volbě povolání více řídí.

Při volbě povolání musí mládež zaujmout realistické stanovisko, má-li najít své pravé místo v profesním životě. Nesmí se dát vést nahodilostmi nebo povrchními sny a touhami. Z toho vyplývá mimořádná důležitost odborné porady při volbě povolání.“ (Kohoutek, 2008, s. 103–105).

K nejdůležitějším vnějším činitelům, kteří ovlivňují volbu budoucího povolání, patří především:

- rodiče;
- kamarádi (zejména) starší;
- škola;
- odborné poradny.

Jak uvádí Kohoutek (2008, s. 103–105) „Téměř každý mladistvý je alespoň do jisté míry ve své volbě povolání rodinou nějak determinován. Zdá se, že vliv rodiny je větší u mladistvých z lépe ekonomicko - sociálně situovaných rodin. Kromě přání rodičů hraje při volbě povolání roli i kulturní atmosféra rodiny, prostředí rodiny, příklad a vzdělání rodičů, sourozenců a příbuzných atd.“

V období pubescence

Nejčastějším vymezení jednotlivých fází je následující (převzato: Hoferková, Pelcák, 2015, s. 34):

- časná adolescence (10–13 let),
- střední adolescence (14–16 let),
- pozdní adolescence (17–20 let).

Jak již bylo několikrát uvedeno, na výběr budoucího povolání každého žáka má samozřejmě vliv celá řada faktorů a v neposlední řadě i školní třída jako vrstevnická skupina. Školní třída je vedle rodiny druhou nejvýznamnější malou sociální skupinou, která více či méně ovlivňuje proces socializace jedince. Je socializačním prostředím umožňujícím příchod žáka z rodiny do širšího společenského prostoru, a to v praxi představuje přechod na další střední školu, učební obor a v podstatně menší míře do pracovního procesu, ale také např. na úřady práce. Význam dané sociální skupiny – v našem případě školní třídy jako (*formální skupiny*) – spočívá především v podílu na dotváření sociálních rysů osobnosti, ve vyprofilování identity jedince, v uspokojování jeho důležité sociální potřeby: někam patřit, být s druhými lidmi, být akceptován, získat uznání a seberealizovat se. (Podrobněji viz Vacek, 2017)

Žáky při volbě povolání více či méně ovlivňují především jejich rodiče, kteří jsou v jejich životě nejvíce důležité osoby. V menší míře potom mohou mít při výběru povolání důležitou roli další faktory, jako např. sourozenci, příbuzní, kamarádi, výchovní poradci a učitelé. Žáci se domnívají, že si o svém budoucím povolání rozhodují sami, což úzce souvisí i s jejich psychickým vývojem a formování vlastní osobnosti. Ale pokud by zde nebyl vliv rodičů (až do 18 let nesou za děti plnou zodpovědnost), pak by výběr povolání nebo školy ovlivňoval pouze žák, a to úplně sám. V takovém případě by se mohlo snadno stát, že nevhodně zvolená střední škola povede k případnému studijnímu neúspěchu a následně také k nespokojenosti v budoucnu se svým povoláním. Zmiňovaný postup je v mnoha ohledech vlastní rodinám, kde převládá příliš velký liberalismus a vše je ponecháno na libovůli žáka. Nutný vstup rodičů, případně učitelů, výchovného poradce, dalších rodinných příslušníků, starších sourozenců apod. se opírá o jejich vlastní životní zkušenost. K tomu ještě musíme připočítat představu samotných dětí i rodičů o tom, jaká bude jejich uplatnitelnost v praxi a zvláště pak jejich finanční ohodnocení. Je nepochybně skutečností, že mnozí rodiče mají velmi zkreslené představy, které se v mnoha ohledech rozcházejí s realitou. V každém případě však platí, že „*řemeslo má zlaté dno*“. Jak uvádí

Hoferková, Pelcák (2015, s. 42) „*Pod tlakem rodičů a učitelů začínají pubescenti uvažovat o svých možnostech lokalizovaných do budoucna. Úspěšnost žáka na druhém stupni vede k postupné diferenciaci žáků podle předpokládaného profesního začlenění. Žáci se postupně rozdělují na budoucí „studenty“ a „učně.“* Plány a cíle, které si žáci na druhém stupni ZŠ dávají (viz výsledky šetření Hoferková, Pelcák, 2015, s. 79) zahrnují na prvním místě zaměstnání a práci (jde o zajímavou práci, úspěšnost v práci a seberealizace). Velice oblíbený a proklamovaný motiv, který představuje plat, peníze a majetek, je „daleko“ za zmiňovanou první prioritou.

O stávající situaci jsou rozličné zmínky v denním tisku. Např. Považanová (Hradecké noviny. Roč. 8, č. 58. 3. 10. 1999, s. 4. 1999) přímo uvádí, že „*Počet uchazečů o zaměstnání roste, volných míst ale ubývá: největší zájem je o šičky a švadleny, na Rychnovsku na jedno volné místo připadá dvanáct nezaměstnaných a jejich počet dosáhl historického maxima.*“ Také Kočová, Sodomková (Mladá fronta Dnes. Roč. 17, č. 134, 6. 9. 2006, s. 1) píšou o tom, že „*V kraji je nedostatek dělníků: úřady práce hlásí: Chybí strojaři, šičky, zedníci.*“ Piše také, že cizinci a cizinky, kteří přicházejí do České republiky, často uvádějí jako svou vlastní profesi šička a dělník (Fabián, *Mladá fronta Dnes*. Roč. 19, č. 257, s. 2, 2008).

Zvolená střední škola nebo povolání by měla žáka do jisté míry bavit a přinášet uspokojení, ale také by měla vycházet z dlouhodobého zájmu např. v oblasti volnočasových aktivit. Učitelé a výchovní poradci mají při výběru žákovi budoucí střední školy a povolání menší vliv než rodiče, a také jejich posláním je, nabídnout rodičům možnosti a předložit vzdělanostní předpoklady jejich dětí k úspěšnému absolvování dané střední školy. Učitelé a školní poradci se domnívají, že volba povolání je privátní záležitostí a škola by do tohoto rozhodování neměla příliš vstupovat. Učitelé a poradenští pracovníci mohou žákovi a zejména rodičům pomáhat při přípravě a výběru budoucí střední školy, poskytovat informace a tím mu pomáhat, ale samotný výběr se už týká žáka a případně žákovi rodiny. Volba povolání, profesní dráhy je záležitost mnohdy celoživotní.

3 Opory při volbě povolání na úrovni základní školy

Volba budoucího povolání je nesmírně závažná záležitost, a to i přesto, že mnozí rodiče mají svou představu, vlastní zkušenost, nejlépe znají předpoklady svého dítěte apod. Přesto je zapotřebí občas konzultovat své představy s názory odborníků, v první řadě s vyučujícími, kteří nejlépe znají vzdělanostní předpoklady jejich dětí o případném dalším studiu. Jedná se především o vědomostní předpoklady, znalosti a dovednosti v oblasti např. matematiky, cizích jazyků apod. Přestože mají rodiče každodenní možnost porovnávat si výsledky svých dětí ve škole, některé představy rodičů jsou výrazně „nadnesené“ a neodpovídají reálným předpokladům. To znamená, že rodiče využívají možnost – aby si to jejich dítě „zkusilo“. Navíc stávající systém přijímacího řízení na střední školy v podstatě nabízí velkou šanci dostat se na střední školu s maturitou než na učební obor.

S volbou budoucího povolání může v prostředí školy pomoci zejména:

- **výchovný poradce**
 - Zjišťuje zájem žáků o studium na vybraných středních školách a zajišťuje případné exkurze na danou školu, zve zástupce z dané školy k besedám apod.
 - Shromažďuje nabídky studia na středních školách a konzervatořích i další informace o dalším studiu.
 - Organizuje pro žáky posledních ročníků prezentaci jednotlivých středních škol z okolí základní školy.
 - Metodicky pomáhá při správném vyplnění a včasném odeslání přihlášek žáků k dalšímu studiu.
 - Ve spolupráci s třídním učitelem si vede přehled o úspěšnosti žáků v přijímacím řízení, který poskytuje vedení školy.
 - V případě neúspěchu v přijímacím řízení poskytuje žákům informace při odvolacím řízení.

- **třídní učitel**

- Vede si dlouhodobý přehled o představě svých žáků o budoucí profesi. Právě třídní učitel může sledovat, a to dlouhodobě zájem a představu jednotlivých žáků o svém budoucím povolání. Pro objektivní vyhodnocení musí mít na zřeteli, že v rozličném období vývoje se mohou představy výrazně lišit. V poslední době je zřejmý trend přesunu od manuálně zaměřených profesí k manažerským (hotelnictví, cestovní ruch apod.).
- Zprostředkovává předání odpovídajících informací mezi výchovným poradcem a „svou“ třídou.
- Konzultuje s rodiči vhodnost příslušné střední školy, na kterou hodlá žák (dítě) jít. Předpokladem je dobrá znalost učebních předpokladů profesní dráhy.
- Ve výjimečných případech školní psycholog a pedagogicko-psychologická poradna.
- Přestože ne na všech školách pracuje školní psycholog, který může „nasměrovat“ zájem na konkrétní profesní oblast, tak i prostřednictvím testů na zájem o určité povolání, může výrazně napomoci žákovi při rozhodování.
- Obdobnou úlohu může plnit i pedagogicko-psychologická poradna.

Internet v současné době patří mezi velice atraktivní informační zdroje, z kterých zájemci o střední školu získávají informace, webové stránky různých škol. Doplňujícím informačním zdrojem jsou i rozličné letáky.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Formulace problému, vymezení cíle a stanovení výzkumných otázek

Pro praktickou část bakalářské práce se rýsují okruhy hledání odpovědi na následující otázky:

- zda je vůbec zájem o tento obor (dámská krejčová a švadlena),
- kdo nejvíce ovlivňuje výběr střední školy,
- jaké možnosti k uplatnění se naskýtají po absolvování školy,
- co se v tomto oboru změnilo od roku 1989 apod.

Ze základního problému, který spočívá v globalizaci světového obchodu a přesunu oděvního průmyslu z Evropy do oblastí Asie (zejména pak Vietnamu a Číny) vychází i záměr praktické části bakalářské práce, tzn. zjistit jaký je zájem u vycházejících žákyň základní školy o učební obor dámská krejčová a švadlena, případně módní návrhářka. Cílem šetření je zjistit, zda se v našich podmínkách jedná stále o udržitelný učební obor, nebo o obor, který v nejbližším období zcela, a to bez ohledu na tradice, zanikne.

Učební obor *Dámská krejčová* a učební obor *Švadlena* má v Královéhradeckém regionu svou dlouholetou tradici, která se opírá o historickou tradici textilního průmyslu zaměřeného na zpracování lnu (např. Trutnov, Teplice nad Metují, Náchod, Hronov, Poříčí u Trutnova, Červený Kostelec, Česká Skalice, Hořice v Podkrkonoší aj.) nebo na zpracování bavlny (Dvůr Králové nad Labem). Pochopitelně, že i v dalších lokalitách fungovala celá řada odpovídajících podniků, pro které bylo nezbytné připravovat také kvalifikované pracovníky. Učňovské školství bylo rovnoměrně rozloženo v horských oblastech (Krkonoše, Podkrkonoší, Orlické hory), tzn. v příhraničních oblastech, které byly hlavními producenty v pěstování lnu. Svou roli sehrála, vedle zpracování lnu i tradice při zpracování bavlny.

Z formulovaného problému lze odvodit několik následujících výzkumných otázek:

VO₁: Jaký je zájem o „klasický“ učební obor Dámská krejčová a švadlena v Královéhradeckém kraji?

Zdůvodnění formulování výzkumné otázky:

Je důležité, z obrovské nabídky rozličných učebních oborů, středních škol apod., zjistit, jak velký zájem ze strany žákyň 9. ročníku ZŠ je o konkrétní učební obor. Přestože plánování vedení jednotlivých středních škol je podmíněna celou řadou faktorů (profesním složením pedagogického kolektivu, možnosti konání praxe, materiální a prostorové vybavení školy aj.) je také zapotřebí připravovat s perspektivou určité učební profese, o které bude v budoucnosti zájem a společenská poptávka.

VO₂: Které jsou hlavní faktory ovlivňující výběr střední školy?

Zdůvodnění formulování výzkumné otázky:

Pro volbu náborové strategie každé střední školy je důležité znát, kdo nejvíce ovlivňuje výběr konkrétního učebního oboru. Bude-li škola znát dané faktory, pak pochopitelně může vést cílenou náborovou aktivitu. Dá se předpokládat, že velký vliv budou mít rodiče, rozhodnutí samotného žáka (v tomto případě dcery – žákyň) a v neposlední řadě i webové stránky školy.

4.1 Volba metod šetření, charakteristika zkoumaného vzorku a postup řešení

Na základě rozboru dostupných materiálů (zpracováno podle webových stránek vybraných středních odborných škol a středních škol nabízející sledovaný učební obor, došlo k vytvoření tabulky č. 1). Další zdroj informací bude odvozen od získaných výsledků z šetření zájmu žákyň o konkrétní učební obor. Současně dojde k laickému odvození určitých trendů, které v oblasti učňovského školství můžeme vysledovat. Dá se předpokládat, že získané zkušenosti se budou týkat pouze Královéhradeckého kraje, který má (jak již bylo uvedeno) k danému oboru poměrně blízko a má také odpovídající tradici.

Realizované šetření je zaměřeno na zastoupení zájmu žákyň z 9. tříd o příslušný učební obor. Metodou, která by sledovala zastoupení zájmu, resp. postavení daného učebního oboru na škále dalších učebních oborů předpokládá, že do nabídky nejsou zařazena gymnázia, která se v poslední době stávají módní volbou při výběru střední školy žákyněmi 9. tříd.

4.1.1 Volba metod pro sběr dat

Aby byla zabezpečena určitá validita (spolehlivost) je neoptimálnější použití tzv. triangulace (podrobně ji viz Gavora, 2000, s. 146) tzn., že pro co nejobektivnější nalezení odpovědí na výzkumné otázky (VO₁ – VO₂) je nutné zvolit ideálně tři nástroje k sběru dat:

- a) rozbor nabídek středních škol ve sledovaném učebním oboru,
- b) dotazníkové šetření realizované u žákyň 9. ročníku ZŠ,
- c) rozhovor s výchovným poradcem.

Viz a) rozbor nabídek středních škol ve sledovaném učebním oboru

Jedním z prvních předpokladů k dalšímu šetření, bude představovat zmapování všech středních odborných škol a odborných učilišť, které nabízejí pro absolventy základní školy obory, mající „blízko“ k oborům, zabývajícím se oděvní činností. Je pochopitelné, že zájem o konkrétní obor je podmíněn celou řadou faktorů, jako např. tradicí, omezením ručních prací ve škole, snížení počtu rozličných zájmových útvarů, které se věnují rukodělné činnosti apod.

Zvolený nástroj: rozbor nabídek středních škol obdobného zaměření na daný obor z Internetu (první vrchol triangulace).

Tab. č. 2 Královéhradecký kraj – přehled možností vzdělání na rozličných typech škol

	SV a VL	SV s M
Hradec Králové	22/0	38/0
Jičín	20/1 a)	14/0
Náchod	19/0	5/1 b)
Rychnov nad Kněžnou	10/0	6/0
Trutnov	2/0	15/0

Legenda:

SV s VL – střední vzdělání s výučním listem

a) Krejčí – modelování oděvů 31-58-H/01

Střední škola gastronomie a služeb Nová Paka

SV s M – střední vzdělání a maturitou (celkem škol/počet nabízených oborů)

a) Modelářství a návrhářství oděvů 82-41-M07

Střední škola oděvní Služeb a ekonomiky Červený Kostelec

Z uvedené tabulky č. 2 je zřejmé, že možnosti získat vzdělání (minimálně výuční list) ve sledované profesi je v Královéhradeckém regionu poměrně složité. Střední školy (viz přehled uvedený v Příloze č. 3) nabízejí absolventům ZŠ rozličné žádané profese, především v oboru služeb v terciární sféře (pohostinství), ale i některé obory, které mají v našem regionu mnohaletou tradici (automobilový průmysl, papírenský apod.).

Viz b) dotazníkové šetření realizované u žákyň 9. ročníku ZŠ

Vzhledem k tomu, že se jedná o vybrané učební obory, které si v naprosté většině volí dívky, osloveny budou právě žákyně 9. ročníků základních škol. V nabídce nejsou uvedena zcela záměrně gymnázia, která v současné době představují prestižní záležitost a jsou všemi žáky velmi preferovaná (mnohdy i pod tlakem rodičů a spolužáků). Proto si žákyně na první místo dávají přihlášku na gymnázia a teprve následně na druhé místo uvedou učební obor. Dojde proto ke zmapování případného výběru učebního oboru, a to prostřednictvím dotazníku (druhý vrchol triangulace).

Pro výběr učebních oborů byly použity webové stránky všech středních škol, které působí v Královéhradeckém kraji. Pro potřeby dotazníku byly však použity „zkrácené“ verze přesných názvů učebních oborů. (Přehled jednotlivých středních škol je uveden v Příloze č. 3 bakalářské práce).

Viz c) rozhovor s výchovným poradci

Poradenským orgánem na každé základní škole je, vedle třídního učitele, také výchovný poradce. Zajímavý bude jeho názor na převládající motivy, které vedou absolventy základní školy k výběru konkrétní střední školy, a to na základě strukturovaného rozhovoru s výchovným poradcem (třetí vrchol triangulace).

4.1.2 Osnova strukturovaného rozhovoru s výchovnými poradci na základních školách

(Odpovědi uveďte na volný list papíru s odpovídajícím číslem položky rozhovoru. Získané informace slouží k vypracování bakalářské práce).

1. Jaký je zájem mezi žáky o gymnázia? (hrubý odhad v %).
2. O které učební obory je mezi žákyněmi největší zájem? (Uveďte minimálně 3 obory. Lze zachytit nějaký trend ve vztahu k předchozím letům)?
3. Kterou školu žáci dávají na druhé místo výběru nejčastěji? (To znamená, jestli na druhé místo si dávají střední školy s maturitou nebo učební obory).
4. Kdo nejvíce ovlivňuje výběr další profesní strategie žáka? (Jedná se o samotné představy žáků (žákyně) nebo o prosazování neukojených ambicí rodičů? Jak se na výběru podílejí spolužáci? Jaký je zájem o aktivity s nabídkami škol pro žáky ZŠ – rozličné veletrhy apod.? Chodí po školách „náboráři“ ze středních škol)? Lze uvést další konkrétní příklady:
5. Kdo má větší zájem o tzv. Den otevřených dveří na vybraných školách (rodiče nebo děti nebo je to bráno jako příležitost jít mimo školu)?
6. Které faktory hrají při výběru školy největší roli (postupně očísľujte 1, 2, 3, 4, 5)

a)	vzdálenost školy od bydliště	
b)	doporučení od rodičů	
c)	doporučení od kamarádů	
d)	informace na webových stránkách dané školy	
e)	nabídka volnočasových a jiných aktivit (např. praxe v zahraničí aj.), které škola nabízí	
f)	někdo z dalších známých, kdo danou školu absolvoval	
g)	možnost uplatnění na trhu práce	
h)	možnost pokračovat na vysokou školu	
ch)	vybrala jsem si obor sama	
i)	možnost konání praxe v zahraničí	
j)	získání řidičského oprávnění	

7. O které „náborové“ akce je u žáků a rodičů největší zájem?

8. Prosím o uvedení: délky pedagogické praxe a délky výkonu funkce výchovného poradce.

--	--

Další poznámky a postřehy:

4.2 Charakteristika zkoumaného vzorku

Zkoumaný vzorek je složen ze žákyň posledního ročníku základní školy. Vzhledem k tomu, že téma bakalářské práce je do jisté míry limitováno Královéhradeckým regionem (s případným malým přesahem do sousedících krajů), bude vybráno 5 základních škol v místech, kde má textilní a oděvní průmysl svou tradici, a to podle následujícího kritéria:

- bude vybraná jedna třída (pouze dívky), a to v místě, které má vztah k oděvnímu průmyslu;
- dalším kritériem bude podmínka, že bude vybraná pouze jedna škola v okrese (podle „starého“ politického členění).

Dotazníkové šetření proběhlo pouze u žákyň 9. ročníků ZŠ, a to za pomoci třídního učitele.

Současně bylo realizované šetření formou rozhovoru s výchovnými poradci. Průměrná délka pedagogické praxe u dotazovaných je 23,6 let, přičemž interval je mezi 12 lety a 40 lety. Obdobně vyznívá i délka praxe samotných výchovných poradců. V průměru dotazovaní výchovní poradce svou funkci vykonávají 11 let, a to v intervalu od 3 let do 25 let. Dá se tedy předpokládat, že dotazovaní výchovní poradci mají s výběrem povolování u žáků 9. ročníků bohaté zkušenosti.

4.3 Postup řešení

Sběr dat proběhne na přelomu měsíce květen – červen 2017. Důvodem je už téměř konečné rozhodnutí žáků o další profesní kariéře, tzn. výběr některé ze středních škol. Otázka výběrových řízení, odvolávání se apod. Dá se předpokládat, že největší zájem bude o gymnázia. Rodiče následně při neúspěchu volí přechod do soukromých středních škol,

a to výhradně s maturitou. Při sbírání dat prostřednictvím dotazníku bude zvláště zdůrazněno, že se jedná pouze o představu, jednu z možností.

4.3.1 Realizace předvýzkumu

Vzhledem ke zkvalitnění samotného (vlastního) sběru dat prostřednictvím dotazníku, došlo k realizaci předvýzkumu, jehož cílem bylo zjistit:

- a) Zda nabízená škála učebních oborů je odpovídající, případně zda o některé obory není vůbec žádný zájem, a ty následně z dalšího šetření vypustit. Záměrem bylo zjednodušení a zvýšení srozumitelnosti pro dotazované žákyně.
- b) Kdo (nebo co) nejvíce ovlivňuje rozhodnutí (volbu) učebního oboru a případně v daném směru volit strategii při řízeném rozhovoru s výchovným poradcem.
- c) Reakce na obsah konkrétního dotazníkového šetření.

V rámci předvýzkumu došlo k použití vlastního dotazníku (viz Příloha č. 1 a) na vzorku 52 dotazovaných žákyně 9. ročníku jedné ZŠ. V následující tabulce č. 3 jsou uvedeny pouze ty obory, které byly alespoň jednou dotazovanými vybrány. Další získané výsledky, zejména ty výsledky, které se vztahují k vlastním motivům výběru konkrétní střední školy, případně již budoucí profesní orientace, jsou zachyceny v následujících tabulkách č.3. 4.

Tab. č. 3 Přehled zvolených učebních oborů (n = 52)

kuchařka 5	krejčová 12	cukrářka 8
servírka 16	prodavačka 7	módní dekorátérka 4
švadlena 4	barmanka 8	chovatelství koní 2
kadeřnice 5	kosmetička 8	knihařka 2
podnikání 9	oděvnictví 6	dřevařská výroba 2
zahradnice 6	masérka 6	cestovní ruch 16
reprodukční grafik 2	farmářka 1	gumařka 3
ošetřovatelka 7	pečovatelka 5	pekařka 3
umělecká kovářka 2		

Ad a) *Zda nabízená škála učebních oborů je odpovídající, případně zda o některé obory není vůbec žádný zájem, a ty následně z dalšího šetření vypustit.*

Výsledky realizované předvýzkumu ukázaly (viz výše uvedená tabulka č. 3), že některé obory nefigurovaly ani u jedné z dotazovaných žákyně. Autorka si je plně vědoma toho, že možnost výběru dalších učebních oborů (respektive profesí) může být ovlivněno

celou řadou faktorů, jako např. zájmem rodičů, kamarádek, projektování vlastního zájmu apod. To byl důvod, proč došlo u revidovaného dotazníku k vypuštění dané možnosti, ale byla zde možnost uvést zvolený obor do odpovědi „jiné“.

Doporučení v odpovědi „jiné“:

- doplnit obor ošetrovatelka ve zdravotnictví a pečovatelka v sociální sféře.

Ad b) *Kdo (nebo co) nejvíce ovlivňuje rozhodnutí (volbu) učebního oboru a případně v daném směru volit strategii při řízeném rozhovoru s výchovným poradcem.*

Odpovědi na dotaz ohledně převládajícího motivu, který hraje při rozhodování nejvýraznější roli, jsou zachyceny v následující tabulce č. 4.

Tab. č. 4 Rozhodující motivy při výběru školy (n = 52)

motiv		abs.	%
a)	vzdálenost školy od bydliště	25	48,1
b)	doporučení od rodičů	21	40,4
c)	doporučení od kamarádů	21	40,4
d)	informace na webových stránkách školy	9	17,3
e)	nabídka volnočasových a jiných aktivit (např. praxe v zahraničí, možnost uplatnění řidičský průkaz aj.)	8	15,4
f)	někdo za dalších známých, kdo danou školu absolvoval	9	17,3
g)	možnost uplatnění na trhu práce	16	30,8
h)	možnost pokračovat na vysokou školu	1	1,9
ch)	vybrala jsem si obor sama	29	55,8

Poznámka: bylo možné zvolit tři odpovědi.

Nabídka volnočasových aktivit a možnost získat praxi v cizině je velkým lákadlem, zejména praxe v zahraničí. Získat komunikační dovednosti v cizím jazyce, je pro mladé nepochybně velmi přitažlivé. Dá se však předpokládat, že jedním ze základních podmínek v dalším období na trhu práce (zejména práce v zahraničí) bude komunikační znalost daného cizího jazyka, zejména německého a anglického jazyka.

Danému zjištění, že velkým motivem (48,1 %) je vzdálenost školy od místa bydliště, se nelze moc divit, a to vzhledem k faktu, že se jedná pro každou rodinu o ne

nezanedbatelnou finanční zátěž. Z pohledu rodičů je také důležité, že nad dítětem budou mít i další kontrolu nad jeho volnočasovými aktivitami, sociálními kontakty apod.

Doporučení pro koncipování nového znění upraveného dotazníku:

- rozdělit možnosti v otázce, která se týká získání praxe v zahraničí, stejně tak jako i získání řidičského průkazu

Musíme mít na zřeteli, že na dotazník odpovídaly mnohé žákyně, které si podaly přihlášku na gymnázium, ale nabídka učebních tuto variantu nezahrnovala.

Doporučení pro koncipování nového znění dotazníku:

- přidat položku, která zachytí zájem o gymnázium.

Analýza získaných dat z dotazníku realizovaného mezi žákyněmi a z rozhovoru s výchovnými poradci

Získaná data z dotazníkového šetření budou zpracována kvantitativně, a to prostřednictvím procentuálního vyjádření zájmu o jednotlivé učební obory. Získané výsledky prostřednictvím rozhovorů budou analyzovány následným prostřednictvím shlukováním získaných výsledků do vyšších celků.

Na jedné straně se ve výpovědích může jednat o skutečnou realitu, skutečnou představu o budoucí profesní dráze, ale v mnoha případech se bude jednat pouze o vizi, neboť mnohé z dotazovaných žákyň půjdou na gymnázium. Přestože v rámci dotazníkového šetření se jednalo o „vynuceném“ učebním oboru, byl současně sledován i zájem o studium na gymnáziu. Získané výsledky z šetření zachycuje Tabulka č. 4, která potvrzuje dlouhotrvající trend v našem základním školství, a to v neúměrném zájmu o pokračování na oborech s maturitou. Podle statistik, ve školním roce 2017/18 odejde na gymnázia a konzervatoře celkem 10,3 % žáků 5. (resp. 7.) ročníků ZŠ a struktura středních škol bude následující:

Na středních školách bude celkem 395,0 tis. žáků z toho:

- Gymnázia: 130,3 tis. žáků (81,8 tis. v oborech víceletých gymnázií),
- Ostatní obory SŠ s maturitou: 177,3 tis. žáků,
- SŠ s výučním listem 87,4 tis. žáků.

Nadpoloviční zájem (54,1 %) potvrzuje asi určitou potřebu ihned na úrovni základní školy korigovat daný poměr (dostupné statistiky uvádějí, že přibližně 70 % vycházejících žáků ze základních škol má zájem o obory s maturitou. Kdyby tento trend pokračoval, pak lze opravdu očekávat problém v naplňování zájmu o kvalitní řemeslníky a odborníky v praxi v nejbližším období. Následující tabulka (č. 5) zachycuje zájem o gymnázia, který v současné době překračuje polovinu (54,1 %) podaných přihlášek u sledovaných respondentů.

Tab. č. 5 Současné podané přihlášky i na gymnázium

	abs.	%
ano	72	54,1
ne	61	45,9
celkem	133	100

Pro objektivní posuzování je nutné poznamenat, že daná čísla se týkají pouze žákyň a ne žáků (chlapců), kteří mají obdobně vysokou preferenci výběru gymnázia. Z uvedených rozhovorů s výchovnými poradci je zjevné, že největší zájem je o gymnázia (průměr 42 %), což potvrzuje zájem většiny žáků 9. ročníků. V souvislosti s uvedenou tabulkou č. 5 se také dá reálně předpokládat, že žáci ZŠ mají mnohem vyšší, ale také vzdálenější vize (podrobněji viz např. Hoferková, Pelcák, 2015). Jedním z argumentů může být např. přehled deseti nejčastěji uváděných představ Hoferková, Pelcák, 2015, s. 108).

Přehled: Představa o budoucím povolání

automechanik
právník
IT pracovník
sportovec
policista
voják
kadeřník
podnikatel

Nejvýraznější položkou však bylo „nevím“. Je však nutné uvést, že respondenti byli obojího pohlaví, tzn., že i chlapci, což dokladují preference jednotlivých povolání. Ve

vztahu k děvčatům stojí za pozornost výsledky týkající se oboru „*kadeřník*“ a „*podnikatel*“, což se v našem šetření také potvrdilo (viz dále).

Další důležitý faktor je vliv, který nejvíce ovlivňuje rozhodnutí jedinců při volbě konkrétní školy. Vzhledem k tomu, že dotazované žákyně měly možnost více výběrů, dalo se očekávat, že jeden z rozhodujících faktorů při rozhodování budou přirozeně rodiče (doporučení od rodičů - 37,5 %), ale také informace na webových stránkách dané školy (31,6 %). Tuto skutečnost nelze moc přehlížet, protože se ukazuje, že už v tomto věku a při závažném (celoživotním) rozhodnutí mají žákyně přirozený zájem vědět, k čemu jim konkrétní škola bude a co budou moci v budoucnosti dělat. Současně lze kladně ocenit skutečnost, že 29,3 % dotazovaných žákyň uvedlo, že „*vybrala jsem si obor sama*“. Trošku spekulativně lze usuzovat na to, že celá řada rodičů se snaží respektovat zájem svých dcer. Faktor, který obsahuje i ekonomický přínos pro rodinu je „*vzdálenost školy od bydliště*“ (24,8 %), který vedle již zmiňované finanční náročnosti na dopravu, může znamenat, že řada dcer si hodlá ještě „*vychutnávat*“ rodičovské péče a mít tak možnost užívat si. Velký vliv má také „*doporučení od kamarádů*“ (18,8 %) a také „*možnost konání praxe v zahraničí*“ (18,8 %). Právě poslední možnost se ukazuje jako prozíravý pohled do budoucnosti, získání nejen odborných, a ale i jazykových zkušeností. V neposlední řadě je na stejné úrovni také „*možnost uplatnění na trhu práce*“ (18,8 %).

Tab. č. 6 Rozhodující vliv při výběru školy

		abs.	%
a)	vzdálenost školy od bydliště	33	24,8
b)	doporučení od rodičů	50	37,5
c)	doporučení od kamarádů	25	18,8
d)	informace na webových stránkách dané školy	42	31,6
e)	nabídka volnočasových a jiných aktivit (např. praxe v zahraničí aj.), které škola nabízí	16	12
f)	někdo z dalších známých, kdo danou školu absolvoval	15	11,3
g)	možnost uplatnění na trhu práce	25	18,8
h)	možnost pokračovat na vysokou školu	11	8,3
i)	vybrala jsem si obor sama	39	29,3
j)	možnost konání praxe v zahraničí	25	18,8
k)	získání řidičského oprávnění	4	3,1

Obdobné údaje (respektive poměry) vykazovaly výsledky předvýzkumu (viz tabulka č. 4), kde nejvýraznějším faktorem byla vzdálenost školy od domova (60,0 %), doporučení rodičů (40,4 %) a doporučení kamarádů (40,4 %). Výrazné je respektování rodičů rozhodnutí samotné dcery (29,3 %). Jen pro úplnost – v rámci předvýzkumu se vyjádřilo 55,8 % dotazovaných žákyň také, že si v podstatě obor zvolily samostatně. Takové zjištění může znamenat, že mnozí rodiče respektují zájem svého dítěte, ale také to může znamenat, že na své dítě nemají čas a ponechávají vše na něm, případně na škole, na zkušenostech některých příbuzných, webových stránkách školy atd.

Velký podíl při výběru školy u vzorku z předvýzkumu mělo také „možnost uplatnění na trhu práce“ (30,8 %) a „informace na webových stránkách dané školy“ (17,3 %). Webové stránky školy představují na jedné straně prezentování objektivních informací (např. ohledně obsahu, profilu absolventa, praxi, složení pedagogického sboru, vybavení školy, ale nejsou zde prezentovány negativní zkušenosti bývalých absolventů, úskalí se získáváním práce, tzn. úspěšnost absolventů atd.

Pro další případné zkoumání je zajímavý nezájem o volnočasové aktivity, které daná škola nabízí. Zřejmě se jedná o zásadní postoj současných dospívajících k volnočasovým aktivitám, kdy jednoznačně je preferována internetová komunikace.

Při výběru střední školy sehrává svou nepochybnou roli také možnost uplatnění v praxi. Naprostá většina dotazovaných žákyň (92,5 % - viz tabulka č. 7) předpokládá, že získat zaměstnání (práci) nebude žádný velký problém. Ostatně jejich přesvědčení může podtrhávat současná nízká hladina nezaměstnanosti, která se pohybuje pod hranicí 5 %. Podle názorů výchovných poradců (podrobněji viz Příloha č. 2c) patří mezi největší (determinující) motivy doporučení od rodičů, kamarádů a následně možnost pokračovat na vysokou školu. Co vyznívá pozitivně, je také skutečnost, že výrazný podíl na střední škole mají samotní respondenti (tzn. žákyň).

Tab. č. 7 Představa uplatnění v praxi po dokončení škol

	%
pečovatelka	15,80
sociální pracovnice (pečovatelka)	15,80
hotelnictví	13,50
kadeřnice	12,80
kosmetička	12,80

ošetřovatelka	12,80
manažerka	12,80
oděvnictví	12,00
masérka	12,00
cestovní ruch	12,00
módní dekorátérka	11,30
servírka	11,30
zahradnické a floristické práce	10,50
cukrářka	10,50

Zajímavé bylo i zjištění od výchovných poradců (podrobněji viz Příloha č. 2c), že informace si děti (prostřednictvím nich i rodiče) povětšinou získávají z následujících aktivit: Den otevřených dveří, přehlídka středních škol, účast zástupců středních škol na základní škole. To znamená, že nic nového (revolučního). Zajímavé je, že výchovní poradci neuváděli propagační materiály. Dá se předpokládat, že zájemci se budou informovat na webových stránkách školy. V každém případě se jedná o velmi optimistické zjištění.

Tab. č. 8 Výběr učebních oborů

četnost	%		četnost	%	
21	15,80	pečovatelka	11	8,30	kuchařka
21	15,80	sociální pracovnice (pečovatelka)	11	8,30	zahradnice
18	13,50	hotelnictví	10	7,50	krejčová
17	12,80	kadeřnice	10	7,50	aranžérka
17	12,80	ošetřovatelka	9	6,80	administrativa
17	12,80	manažerka	8	6,00	prodavačka
17	12,80	kosmetička	7	5,30	práce ve stravování
16	12,00	oděvnictví	7	5,30	chovatelství koní
16	12,00	masérka	6	4,50	reprodukční grafička
16	12,00	cestovní ruch	6	4,50	zlatnice a klenotnice
15	11,30	servírka	5	3,80	umělecký rytec
15	11,30	módní dekorátérka	5	3,80	chovatelka zvířat
14	10,50	cukrářka	5	3,80	šití prádla (šička)
14	10,50	zahradnické a floristické práce	5	3,80	umělecká kovářka
13	9,80	barmanka	4	3,00	farmářka
12	9,00	švadlena	4	3,00	pekařka
12	9,00	podnikání	4	3,00	provozní služby
12	9,00	ošetřovatelka ve zdravotnictví	2	1,50	gumařka

K dané položce v dotazníku byla připojena i možnost samostatného doplnění profese (oboru, který nebyl v nabídce uveden). Volné odpovědi využilo celkem 11 respondentek (8,3 %), z toho jedna respondentka uvedla dvě profese. Jednalo se o následující profese: psychoterapeut, duchovní poradce, lékařka, veterinářka 2x, zdravotní sestra, módní návrhářka, modelka, malířka, letuška, návrhářka šperků, bytový architekt – designér. U žákyně, které takto odpověděly, se dá předpokládat, že si současně podaly přihlášku na gymnázia nebo střední školu s maturitou.

Podle odpovědí z rozhovorů s výchovnými poradci se ukazuje, že kromě gymnázií a středních škol s maturitou je ve vztahu k děvčatům největší zájem o následující profese: kuchařka, servírka, kadeřnice, kosmetička, cukrářka (podrobněji viz Příloha č. 2c). I další položka z rozhovoru (viz Příloha č. 2c) potvrzuje, že je enormní přetlak a zájem o střední školy s maturitou.

Toto zjištění může být velice důležité pro zodpovědné pracovníky na úrovni středních škol, jaký je největší zájem o učební obory u žákyně 9. ročníků základní školy. Z následujícího přehledu je zřejmé, že se do popředí žákyně dostává oblast sociální sféry (pečovatelka ve zdravotnictví, sociální pracovníce, ošetřovatelka), ale také profese, které úzce souvisí s jejich vlastní image (kadeřnice, kosmetička, masérka, oděvnictví, módní dekoratérka) a v neposlední řadě i obory, které předpokládají společenský kontakt (manažerka, cestovní ruch, hotelnictví, servírka).

Přehled výběrů profesí

Do celkové představy o budoucí profesní kariéře můžeme zahrnout i zájem o pokračování po střední škole na vysokou školu. Samozřejmě se jedná o určitou vizi, jejíž naplnění bude v nejbližším horizontu 4 - 5 let, navíc za předpokladu, že dotyční úspěšně zvládnou maturitu a projdou úspěšným přijímacím řízením na konkrétní vysokou školu. Potřeba je také vzít v úvahu a přemýšlet nad tím, že pomalu přichází zase demograficky silnější (početnější) ročníky. Na druhou stranu je pravda, že pro některé obory se „těžko“ hledá odpovídající vysoká škola. Získané výsledky jsou zahrnuty v následující tabulce č. 9.

Tab. č. 9 **Zájem pokračovat po střední škole na vysokou školu**

	abs.	%
ano	47	35,3
spíše ano	31	23,4
spíše ne	14	10,5
ne	22	16,5
nevím	8	6
nezajímám se	11	8,3
celkem	133	100

Z výše uvedených údajů vyplývá, že celkem 58,7 % dotazovaných žákyň předpokládá, že by mělo zájem pokračovat po střední škole na vysokou školu. Když si uvědomíme, že dívky jsou povětšinou méně ambiciózní než chlapci, pak můžeme odvodit, že většina dotazovaných nepředpokládá, že by se začlenila po absolvování střední školy do praxe. Jak již bylo uvedeno, jedná se pouze o určitou osobní ambici, které se nemusí (ale také může) v mnoha případech naplnit, ale také nenaplnit. Jednotné přijímací testy na střední školy a obdobně i státní maturity mohou sehrát selektivní úlohu a přispět ke srovnání „kvality“. V současné době jsou ale tendence umožnit naprosté většině žákyň ze základních škol, aby si zvolily nějakou střední školu s maturitou. Musíme mít na zřeteli (což vyplynulo částečně i realizovaných rozhovorů s výchovnými poradci), že střední školy nyní „bojují“ o své žáky a tím i o svou existenci. Lze předpokládat, že do dané skupiny spadají i žákyně, které si podaly přihlášku na gymnázia, čím dochází poněkud k celkovému zkrácení získání dat. (Toto téma je součástí školské politiky a ne předmětem předložené bakalářské práce).

5 Shrnutí výsledků výzkumného šetření

Na počátku šetření byly formulovány následující dvě výzkumné otázky, a to včetně jejich zdůvodnění. Na základě realizovaného šetření lze uvést jednotlivé výzkumné otázky a prezentovat odpovědi na ně.

VO1: Jaký je zájem o „klasický“ učební obor Dámská krejčová a švadlena v Královéhradeckém kraji?

Realizované šetření ukázalo, že o profesi švadleny má zájem 9,0 % dotazovaných žákyň, a to ještě není zřejmé, na jakém místě by si daný obor zvolily. Ještě „horší“ výsledky vykazuje zájem o profesi – šití prádla (3,8 %). Problém spočívá i v tom, že manuální činnosti nejsou u dospívajících celkově oblíbené. Jedním ze zdůvodnění může představovat téměř nulová nabídka. (Podrobnější údaje jsou zachyceny v tabulce č. 7 *Výběr učebních oborů* na jedné z předchozích stránek práce).

VO2: Které jsou hlavní faktory ovlivňující výběr střední školy?

Jak ukázaly získané výsledky (viz Tabulka č. 5) z realizovaného šetření, k nejvýraznějším faktorům, které ovlivňují výběr další profesní dráhy, jsou rodiče (37,5 %), což lze považovat za pozitivní, protože právě rodiče mají své životní zkušenosti, které v žádném případě dospívající nemá a ani nemůže mít. V rámci samotného šetření se také vyjádřilo 29,3 % dotazovaných žákyň, že si svou další profesní kariéru zvolily samostatně. (Jen pro úplnost, v rámci předvýzkumu se takto vyjádřilo 55,8 % dotazovaných žákyň).

ZÁVĚR

Výstupem a jedním z cílů z bakalářské práce má být načrtnutí perspektiv daného oboru v nejbližším období. Realizované šetření v praxi prokázalo, že optimismus v tomto případě není na místě. Výchovné poradenství (v našem případě výchovní poradci) se na úrovni základní školy soustřeďují na výběr gymnázia, případně další střední školy (především s maturitou) pro pokračování přípravy na budoucí profesi, než na profesní zaměstnání v souladu s požadavky praxe.

Přestože získané výstupy spadají do sféry školské politiky, což nebylo ani záměrem autorky bakalářské práce, protože tyto trendy nelze za strany jednotlivých škol řešit. Střední školy „bojují“ sami za sebe o žáky, a tím také o své přežití. Pochopitelně, že svou sehrává dostatek odborně připravených učitelů, odpovídající materiální zabezpečení pro výuku a praxi, zájmu výrobní sféry apod.

Možná by stálo za hlubší úvahu zamyslet se nad otázkou, do jaké míry se do volby povolání promítá i tzv. gender pohled. Nelze přehlížet, že ve školním prostředí, v prostředí vlastní nukleární rodiny, v sociálním okolí rodiny, stejně tak, jako i v blízkém okolí jedince, se genderový přístup a pohled na určitá povolání projevuje. Právě sledování profesního zaměření na učební obor dámská krejčová a švadlena povětšinou předpokládá, že se jedná o obor vysloveně určený pouze pro dívky. V tomto směru i výběr sledovaného vzorku byl poplatný „*klasickému*“ pohledu na volbu a výběr povolání a lze mu vytknout právě proto určitý ne zcela přesný genderový přístup.

Nejprve je nutné prezentovat statistická celostátní čísla o absolutních počtech žáků. Zájem o učební obor dámská krejčová a švadlena je nepřímo ovlivněn nabídkou učebních oborů a pochopitelně i poptávkou. Stejně tak do tohoto procesu vstupuje kapacita odborů středních škol s výučním listem. Jen pro ilustraci (Statistika MŠMT pro rok 2017/2018).

Na střední školy bylo přijato 102,4 tis. žáků (což je o 1,5 tis. více než v minulém školním roce). Z toho gymnázia přijala 24,6 tis. žáků (12,3 tis. do oborů víceletých gymnázií), ostatní obory SŠ s maturitou 47,2 tis. žáků, SŠ s výučním listem 30,6 tis. žáků.

Provedeme-li porovnání s tím, kolik ve stejném školním 2017/2018 žáků absolvovalo střední školu, pak dojdeme k závěru, že pomalu dochází k nárůstu žáků. V minulém školním roce (2016/2017) absolvovalo 72,5 tis. žáků (o 0,5 tis. více než

v předchozím školním roce). Z toho na gymnázia bylo přijato 20,4 tis. žáků (9,5 tis. v oborech víceletých gymnázií). Ostatní obory SŠ s maturitou 30,7 tis. žáků. SŠ s výučním listem 1,4 tis. žáků.

Přesto je možné se optimisticky dívat na daný stav. Podle prognostik se dá předpokládat, že u počtu patnáctiletých nastává v současné době pozvolný nárůst (např. Kuczera, 2010, s. 14). Přesto je zjevné, že zájem o další profesní dráhu začíná u oborů, které jsou ukončené maturitou (viz rozhovory s výchovnými poradci, vyhodnocení dotazníků). Jednou z nadějí na vytříbení v nejbližší době je prosazení jednotné maturity a jednotných přijímacích testů na střední školy. Dá se reálně předpokládat, že ze základních škol se na střední školy dostanou jedinci, kteří mají alespoň základní studijní předpoklady.

Daný poznatek byl potvrzen i z rozhovorů s výchovnými poradci (podrobněji viz Příloha č. 2c). Při výběru další profesní dráhy lze sledovat dva trendy:

- a) Rodiče ponechávají značnou míru při rozhodování na samotném dítěti. Tento trend je možno vnímat velice pozitivně, ale dítě nemá takový nadhled a ani životní zkušenosti, aby samotné rozhodnutí bylo pouze ponecháno na něm.
- b) Rodiče i jejich děti mají největší zájem o pokračování na střední školu s dosažením maturity. Maturita je velkým magnetem, který nemohou některé učební obory nabídnout.

Obecné doporučení

Na základě uvedených zjištění lze konstatovat, že znovuzrození (znovu obnovení) učebních oborů v nejbližším období zřejmě nedojde, a to z následujících důvodů:

- ze strany zákyň je o daný obor malý zájem,
- ze strany zákyň převládá zájem o gymnázia,
- výrazný zájem je o sociální obory,
- výrazný zájem je o služby v terciární sféře.

Určitou nadějí může být jednotné přijímací řízení na střední školy, které částečně omezí zvýšené ambice o střední školy s maturitou, čemuž výrazně napomůže existence povinné státní maturity. Zde si autorka dovoluje předpokládat, že možná nastane opětovný

příklon ke klasickým učebním oborům, že samotní rodiče zváží reálné šance na úspěšnost přijímacího řízení a reálně tak budou vybírat další profesní strategii svého dítěte. Současně uvedená zjištění mohou svádět k oprávněné úvaze o tom, že v rodinném prostředí, ani v prostředí volnočasových aktivit, není zájem o ruční práce. Dnešní děti se nezajímají o obdobné aktivity (výjimkou mohou být činnosti v rámci školní družiny, případně v rámci vyučovacího předmětu pracovní vyučování). Jako argument stačí uvést rozbor nabídky volnočasových aktivit (v podobě zájmových kroužků) v Domově pro děti a mládež v Královéhradeckém regionu. Ukázalo se, že neexistuje žádný zájmový kroužek (listopad 2017), který by se zaměřoval na rukodělnou práci s textilem. Většinou se jedná o jazykově zaměřené kroužky, sportovní, šachové, taneční, mažoretky, keramiku, PC.

Na závěr lze poznamenat jedno základní poučení, že absolvování každé školy, poskytuje pouze šance, nikoliv jistoty.

A na úplný závěr zajímavá myšlenka J. J. Rousseau

„V řádu přirozeném, v němž jsou si všichni lidé rovni, jest jejich společným povoláním býti člověkem...“

Málo mi záleží na tom, zda jest určen můj chovanec k vojsku, k církvi, k úřadu.

Dříve, než mu určí povolání rodiče, volá ho příroda k životu lidskému.

Život, toť povolání, kterému ho chci naučiti.

Až vyjde z mých rukou, přiznávám se, že nebude ani úředníkem, ani vojínem, ani knězem.

Bude především člověkem. Bude v případě potřeby tím, čím má býti každý člověk.

A změní-li osud jeho místo, bude vždy na místě svém.“

Použitá literatura:

BAJTOŠ, J. *Didaktika odborného výcviku pre majstrov odbornej výchovy*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2000. 161 s. ISBN 80-88885-86-8.

DOLEJŠ, R. Ručně, draze a úspěšně. In: *Ekonom* – Roč. 54, č. 11 (2010), s. 20-21.

FABIÁN, Jakub. Cizinců v kraji rychle přibývá: mezi časté profese cizinců u nás patří šička a dělník. In: *Mladá fronta Dnes*. Roč. 19, č. 257 (20081101), s. 2. 2008. ISSN 1210-1168.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-70-6.

HEGEROVÁ, P. *Technologie výroby oděvů pro odborná učiliště*. Praha: Septima, 2009. ISBN 978-80-7216-255-0.

HLAĎO, Petr. *Příručka k volbě povolání aneb Co by měl znát výchovný poradce na základní škole*. 1. vyd. Jihlava: Vysočina Education, 2014. ISBN 978- 80- 904994-2-3.

HOFERKOVÁ, S., PELCÁK, S. *Budoucí časová perspektiva pubescenta*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-630-8.

JONAS, S. *Móda v proměnách času: lexikon: značky, návrháři, oblečení*. Čestlice: Rebo, 2008. ISBN 978-80-7234-857-2.

KNIGHT, L. *Průvodce módním šitím: od střihu k modelu*. Praha: Slovart, 2013. ISBN 978-80-7391-798-2.

KNOB, S. a kol. *Nástin dějin výroby od pravěku po současnost. Část 2. Oděvní výroba, doprava, elektrotechnika, stavitelství, vojenská technika*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7464-346-0.

KNOB, S. *Nástin dějin výroby od pravěku do současnosti. Část 2*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7434-346-4.

KOČOVÁ, Vendula, SODOMKOVÁ, Magdalena. V kraji je nedostatek dělníků: úřady práce hlásí: Chybí strojaři, šičky, zedníci. In: *Mladá fronta Dnes*. Roč. 17, č. 134, 6. 9. 2006, s. 1. ISSN 1210-1168.

KOHOUTEK, R. *Psychologie duševního vývoje*. Brno: ICV MZLU, 2008. ISBN 978-80-7375-186-2.

KUCZERA, M. *Učení pro praxi. Přezkumy odborného vzdělávání a přípravy prováděné OECD. Česká republika. Místo vydání neuvedeno: OECD. 2010. ISBN neuvedeno. Dostupné Národní ústav odborného vzdělávání (NÚOV). Dostupnost: <http://www.oecd.org/dataoecd/50/28/44496125.pdf>*

KVAPILOVÁ, S. *Didaktika pro učitele praktického vyučování a mistry odborného výcviku*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1420-1.

LAŠEK, J., MANĚNOVÁ, M. *Základy statistického zpracování pedagogicko-psychologického výzkumu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7041-779-9.

LAŠEK, J., VONDROUŠOVÁ, J. *Aplikovaná metodologie pro učitele I: kvantitativní přístup*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, 2014. 92 s. ISBN neuvedeno.

POVAŽANOVÁ, Drahomíra. Počet uchazečů o zaměstnání roste, volných míst ale ubývá: největší zájem je o šičky a švadleny, na Rychnovsku na jedno volné místo připadá dvanáct nezaměstnaných a jejich počet dosáhl historického maxima. In. *Hradecké noviny*. Roč. 8, č. 58. 3. 10. 1999, s. 4. 1999. ISSN 1210-602X.

ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN, 1983. 380 s.

VACEK, P. *Pedagogická psychologie*, 1. vyd., Hradec Králové: Gaudeamus, 2017. ISBN 978-80-7435-684-1.

VELÍKOVÁ, E. *Oděvní technologie: pro učební obor Krejčí. Krejčová*. Praha: Informatorium, 200-2003. ISBN 80-86073-75-0 (1. díl), ISBN 978-80-256-1751-9 (2. díl).

VINTR, J. *Úvod do didaktiky odborného výcviku*. Vyd. 2. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7040-689-5.

VONDROUŠOVÁ, J., LAŠEK, J. *Závěrečná práce*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, 2014. 92 s. ISBN neuvedeno.

Vypracoval kolektiv pracovníků z Československých textilních závodů v Praze. *Úvod do textilnictví*. Státní nakladatelství učebnic v Praze. Čkm. P-394, 1950.

Internetové zdroje:

<https://www.novinky.cz/zena/styl/415176-arnost-rolny-aneb-bata-odevniho-prumyslu.html> (citováno dne 14. 11. 2016)

<https://horicko.cz/index.php?sekce=78&typ=C&clanek=892> (2007, citováno dne 14. 11. 2016)

<http://zpd.nuov.cz/31/3158H001.pr.html> (citováno 14. 11. 2016)

<http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-1-02/Nezamestnanost-absolventu-podle-oboru-vzdelani?Oblast=1&so=31&o=1> (citováno 8. 10. 2017)

<http://www.infoabsolvent.cz/Data/Temp/dnc-382ea899-72ed-41c5-ba5d-c345bc6f3ca2.gif> (citováno 8. 10. 2017)

Seznam příloh:

Příloha č. 1a Dotazník pro žákyně 9. ročníku ZŠ.

Příloha č. 1b Redukovaný dotazník pro žákyně 9. ročníku na základě předvýzkumu.

Příloha č. 2a Osnova strukturovaného rozhovoru s výchovnými poradci na základních školách.

Příloha č. 2b Záznamy z rozhovorů s výchovnými poradci na základních školách.

Příloha č. 2c Trsování odpovědí z rozhovorů s výchovnými poradci na základních školách.

Příloha č. 3 Redukovaný přehled středních škol v Královéhradeckém kraji.

Seznam tabulek a grafů:

Tab. č. 1	Míra nezaměstnanosti absolventů vybraných oborů	11
Tab. č. 3	Přehled zvolených učebních oborů (n = 52)	27
Tab. č. 4	Rozhodující motivy při výběru školy (n = 52).....	28
Tab. č. 5	Současně podané přihlášky i na gymnázium.....	30
Tab. č. 6	Rozhodující vliv při výběru školy	31
Tab. č. 7	Představa uplatnění v praxi po dokončení školy.....	32
Tab. č. 8	Výběr učebních oborů	33
Graf č. 1	Míra nezaměstnanosti absolventů vybraných oborů	10